

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
VETERINARIYA VA CHORVACHILIKNI RIVOJLANTIRISH
DAVLAT QO'MITASI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TEKNOLOGIYALARNI ISHLAB CHIQRISH VA JORIY ETISHNING ISTIQBOLDAGI VAZIFALARI

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI

II-QISM

2022 yil 12-14 may

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
VETERINARIYA VA CHORVACHILIKNI RIVOJLANTIRISH
DAVLAT QO‘MITASI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

“QISHLOQ XO‘JALIGIDA INNOVATSION
TEXNOLOGIYALARNI ISHLAB CHIQRISH VA JORIY
ETISHNING ISTIQBOLDAGI VAZIFALARI”

MAVZUSIDAGI

Professor-o‘qituvchilar hamda doktorantlarning Respublika
ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari
TO‘PLAMI

II-qism

2022-YIL, 12-14-MAY

SAMARQAND 2022

16.	Saidov A.I., Axmedov A. Talabalarda o'quv motivatsiyasining hissiy-irodaviy barqarorlik xususiyatlari	177
17.	Намазова у. Н. Каршиев О. Э. Терроризм - угроза человечеству.	178
18.	Begimqulov Z. A. Malaka oshirish jarayonida sport turlari bo'yicha trener-o'qituvchilarning ijtimoiy-madaniy kompetentligini rivojlantirish zaruriyati	180
19.	Samiyev A. Y O'zbekistonda veterinariya fani tarixidan	182
20.	Хасанова Л.Т Намазова У. Н. Формирование необходимых условий для проявления молодёжью своего потенциала в узбекистане	183
21.	Tangirov Sh. Rossiya imperiyasi hukmronligi davrida samarqand viloyatida hokimiyat va jamiyat o'rtasidagi munosabatlartarixshunosligiga doir	185
22.	Saidova O.T. Oliy ta'lim tizimida bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik kompetentlik sifatlarini rivojlantirish muammosi	187
23.	Daminov A.S., Turgunbayev A Amir Temur saltanatida suyurg'ol tizimi	189
24.	Вахабов. М.Т. Таърибот ва таъшикот тарихига фалсафий назар	192
25.	Mirzayev A.X., Imomov A.A. Sportchilarni musobaqa oldidan ruhiy va jismoniy tayyorlash	194
26.	Tuvalov A.B. Xomidov A.G. O'quvchilarda sog'lom turmush tarzini shakllantirishda jismoniy tarbiyaning o'rni	195
<i>O'zbek, rus tillari va adabiyoti kafedrası</i>		
1.	Уллияева С.Х. Особенности использования коммуникативных методических приемов в изучении русского языка	196
2.	Ташева Д. Культурологический подход в преподавании русского языка	198
3.	Д.М.Умарова, Ф.Т. Гафурова Базисные категории методики	199
4.	Вафаева З.Г., Абдусаломова М.Э. Интерактивные методы преподавания русского языка в нефилологических вузах	201
5.	Hamidova Sh.A. Kichik yoshdagi bolalar aqliy tafakkurini o'stirish omillari	203
6.	Shaymanova Y., Qarshiboyeva Z. Baho mazmunini ifodalovchi birliklarning gap tarkibida ifodalanishi	204
7.	Eshniyazova M.B., Sohada mutaxassislar savodxonlik darajasini oshirish masalasiga doir mulohazalar	205
8.	Hazratqulov M., Rasulova I.Oliy ta'limda inshoni tashkil etish usullari	207
<i>Xorijiy tillar kafedrası</i>		
1.	Yunusova D. Nutqning minimal birligi. (gap va jumla)	209
2.	Rakhmonova D., Kamolova I., Narzulloeva Z Ways to address men in english and uzbek	210
3.	Davronova F.P., Fayzullayeva N.J., Nosirova D.B. Oliy ta'lim muassasasi talabalarida ijtimoiy kompetentlikni shakllantirish texnologiyasi	212
4.	Fayzullayev F.U., Tovosharov M.E. Tanqidiy fikrlashning mohiyati va asosiy tushunchalari	215
5.	Sayitmurotov B. B., Ruziyev X. A. Ta'lim jarayoniga zamonaviy texnologik yondashuvning zaruriy omillari	217
6.	Ashiraliyeva M., Saparova G Teaching terminology for esp courses	219
7.	Davronova F.P., Xolmirzayeva Z.O., Kasimova S M Talabalarga ingliz tilini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish usullari	221
8.	Tursunov A. R., Isomiddinov O.S., Isakov O.M The importance of combining reading and speaking skills in the process of english teaching	223
9.	Tursunova M.U., Ma'murjonov Sh. Formation of a modern system of personnel training that meets the needs of a transforming economy	225
10.	Taraeva Z.C., Botirova E.T. Газета сарлавхасининг лексик-семантик хусусиятлари	228
11.	Muminova S., Tangirova A., Fayzullaeva N The concept of language as a basic concept of cultural linguistics	229
12.	Tovosharov M.E., Fayzullayev F.U., Dusmanova G.Sh Kasbiy faoliyatida kompetensiyaviy yondashuvlar	231

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Akmalov A. Sport ta'limi muassasasi murabbiyining innovatsion faoliyati (Sport ta'limi muassasalari murabbiylari uchun uslubiy tavsiyalar). -T.:Ilmiy texnika axboroti-press nashriyoti, 2019. 3-4-betlar.
2. Begimkulov Z.A. Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarning ijtimoiy-madaniy kompetentligini malaka oshirish jarayonida rivojlantirish omillari. "Jismoniy tarbiya va sport sohasini rivojlantirish istiqbollari: muammo va yechimlar" mavzusidagi II- Respublika ilmiy-amaliy anjumani maqolalari (Toshkent-2022-yil 23-24-aprel) to'plami III-qism, 18 - bet.
3. Nafasov D.Sh. Turistik faoliyatda talabalar ijtimoiy-madaniy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish. Ped.fan.dok (PhD),...dis.,- Urganch-2021, 59 - bet.
4. Begimkulov Z.A. Factors for developing socio-cultural competence of students in the process of professionalization (on the example of sports coaches). "International Conference on Developments in Education, Sciences and Humanities", Hosted from Washington, DC USA, March 20th-21th 2022, p.108.

YDK:930.1.53

SAMIEV A.Y

O'ZBEKISTONDA VETERINARIYA FANI TARIXIDAN

Annotatsiya

Sobiq sovet tuzumi davrida O'zbekistonda veterinariya sohasida amalga oshirilgan ishlar natijasida hayvonlarda uchraydigan ayrim kasalliklarning oldini olishga erishildi. Ushbu natijalarga erishishda veterinariya fanini rivojlantirish bo'yicha qilingan ishlar muhim ahamiyatga egadir. Ushbu maqolada O'zbekistonda veterinariya fanining rivojlanishi va bu borada amalga oshirilgan ishlar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: veterinariya, hayvonlarni davolash maskani, veterinariya ilmiy tadqiqot muassasalari, professor A.B.Bogorodskiy, alborlen, gemoeporidin preparatlari.

Yurtimizda sovet tuzumi davrida bu borada olib borilgan ishlar garchi ziddiyatli bo'lsada, veterinariya fanining keyingi rivojida muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Keyingi yillarda O'zbekiston tarixi fanida sohalar tarixi o'rganishga qaratilgan tadqiqot ishlari ko'payib bormoqda. Shular orasida qishloq xo'jaligining asosiy yo'nalishlaridan hisoblangan veterinariya sohasi tarixi ham dolzarb masalalar qatorida o'rin egallaydi. Shu jihatdan, tarixiy nuqtai nazardan sobiq sovet tuzumi yillarida O'zbekistonda veterinariya sohasining holatini ochib berish dolzarb ilmiy masala hisoblanadi.

O'zbekistonda XX asrning boshlarida veterinariya sohasiga bo'lgan e'tibor sust edi. Masalan O'zbekistonning yirik hududlaridan biri Toshkentda bitta hayvonlarga (yordam ko'rsatish) davolash maskani mavjud edi. Bu esa o'z navbatda hayvonot olamiga yetarli darajada veterinar yordam ko'rsilmaganligini bildiradi. Bu esa o'z navbatida, hayvonlar o'rtasida bir qator kasalliklarning avj olishiga olib keldi. Masalan, bu paytda o'lat va plevropnevmoniya, otlarning yuqumli pnevmaniya kasalligi, yirik shohli mollardagi chunqayma, Sibir va boshqa kasalliklarning ko'payishiga olib keldi.

Bunday salbiy holatlarning oldini olish va bartaraf etish bo'yicha tegishli ishlar amalga oshirildi. Jumladan, sovet hukumatining qarori bilan O'zbekiston veterinariya ilmiy tadqiqot instituti tashkil etilgan bo'lsa, 1924 yilning mart oyidagi qarori bilan Toshkentda o'lka veterinariya bakteriologiya laboratoriyasi tashkil etildi. Biroz vaqtdan so'ng mazkur laboratoriya O'rta Osiyo veterinariya bakteriologiya laboratoriyasi deb qayta nomlangan bo'lsa, 1926 yilda esa veterinariya bakteriologiya institutiga aylantirildi. Amalga oshirilgan bunday ishlar soha rivojida katta ahamiyatga ega bo'ldi.

O'zbekistondagi veterinariya ilmiy tadqiqot muassasalari olimlar tomonidan yaratilgan ilmiy ishlanmalarning amaliyotga tadbiq etilishi natijasida, respublikada chorvachilikka keskin zarar keltiruvchi qoramollarning o'lat va plevropnevmoniya, otlarning yuqumli plevropnevmoniya kasalligi, manka, yuqumli ensefalomielit kabi kasalliklar butunlay bartaraf etildi. Nayvonlar orasida ko'p uchraydigan kuydirgi, qorason, quturish, leptospiroz, qo'tir, chenak va boshqa infeksiyon, invezion kasalliklaridan keladigan zarar kamaytirildi [5].

Mazkur yillarda O'zbekistonda olimlardan M.C.Abidjanov, V.K.Prinko, R.G.Yarayev, R.A.Ismatova kabi olimlar chorva mollarining bursilyoz kasalligi bo'yicha o'zlarining ilmiy izlanishlarini olib borishgan bo'lsa, N.M.Mamatov, X.S.Salimovlar esa quturish kasalligi bo'yicha tadqiqot ishlarini amalga oshirdilar [1].

1924 yildan e'tiboran soha tadqiqotchilari tomonidan hayvonlarda uchraydigan kasalliklarning epizootik holatini o'rganish, shuningdek, qorako'l qo'y va qo'zilar, buzoqlar hamda tuya bolalari kasalliklarini o'rganish ishlari olib borildi. Jumladan, professor G.A.Obordo'yev boshchiligidagi olimlar jamoasi tomonidan 1924-1934 yillarda qishloq xo'jalik hayvonlarining infeksiyon kasalliklariga tashhis qo'yish va oldini olish bo'yicha keng ko'lamli ilmiy tadqiqot ishlari olib borilgan bo'lsa, 1934 yilda professor I.D.Do'kalov boshchiligidagi tadqiqotchilar tomonidan qorako'l qo'y va qo'zilar, buzoqlar hamda tuya bolalari kasalliklarini o'rganish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar ishlari amalga oshirildi [4].

Yuqorida keltirilgan ilmiy izlanishlar natijasida kuydirgi kasalligiga qarshi vaksina va qon zardobi, qorason kasalligiga qarshi formor vaksina, bursilyoz ontipeni va boshqa bir qancha preparatlar tayorlandi, ilk bor echkilarning yuqumli plevropnevmoniya kasalliklarining etiologiyasi o'rganil, 1937 yilda esa G.A.Obordo'yev tomonidan birinchi marta O'zbekiston rayonlarining epizootik kartasi ishlab chiqildi [2].

Bu boradagi ishlar keyingi yillarda ham davom ettirildi. Jumladan, 1936-1941 va 1946-1955 yillar davomida professor A.B.Bogorodskiy va uning shogirdlari tomonidan alborlen, pushpanblau, gemoeporidin preparatlarini kasalliklar davolash profilaktika qilishdagi samaradorligi aniqlanib, veterinariya amaliyotiga joriy qilingan bo'lsa, P.N.Li tomonidan esa 1959-1960 yillarda propiazmidozlarni epizootik holatini o'rganilib, ularni berinip azidin preparatlari bilan davolash va profilaktika qilishdagi samaradorligi aniqlandi va veterinariya amaliyotiga joriy qilindi [3].

Shuni alohida ta'kidlab o'tish joizki, mazkur yillar davomida O'zbekistonda veterinariya fanini yo'lga qo'yish va rivojlantirishda O'zbekiston veterinariya ilmiy tadqiqot institutining o'rni beqiyos bo'ldi. Institut tashkil etilgan kasalliklarni payildan e'tiboran yuqumli kasalliklarga qarshi kurashish bo'yicha xalq xo'jaligi ahamiyatiga molik yirik ilmiy tadqiqotlar o'tkazildi. Jumladan, I.A.Dukalov va I.C.Porkovnikovsalar tomonidan birinchi bo'lib echkilarning plevropnevmoniyasini⁴³ virus qo'zg'atishi aniqlangan bo'lsa, T.D.Lukashenka, C.P.Irinovlar tomonidan ushbu kasallikka qarshi yuqori samarali vaktsina yaratildi. Natijadan, mazkur kasallikni mamlakat hududida tugatgani uchun, o'tgan asrlarning 40-yillarda vaktsinaning mualliflaridan biri F.D.Lukashenka davlat mukofoti lauriyatiga sazovor bo'lgan edi.

Hayvonlarda uchraydigan kasalliklarning oldini olish va ularni bartaraf etish borasidagi ishlarni tashkilotlash maqsadida tegishli ishlar amalga oshirildi. Jumladan, 1970 yildan e'tiboran O'zbekiston veterinariya ilmiy tadqiqot institutining virusologiya laboratoriyasida tadqiqotlar qo'ylarning bola tashlash sabablarini o'rganish va ularga qarshi kurash tizimlarini yaratish hamda quturish kasalliklarini epizootopogiyasi o'rganish va uning xusus profilaktikasini takomillashtirish kabi yo'nalishlarda olib borildi.

Respublikadagi Veterinariya fanining rivojida Samarqand qishloq xo'jaligi institutida amalga oshirilgan ilmiy izlanishlar ham muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Institut tadqitchilari tomonidan olib borilgan izlanishlar natijasida institutda ishlab chiqariyotgan bialogik preparat va diagnostika hisobiga chet eldan preparatlar keltirish uchun sarflanayotgan vaktsina sarfi kamaydi.

Mustaqillik yillarida institutning ilmiy va amaliy faoliyati yanada jadallashdi. Jumladan, bu davrda institutda 4 nafar fan doktori 20 dan ortiq fan nomzodlari tayorlandi, qishloq xo'jaligi hayvonlari kasalliklarini oldini olish va davolash maqsadida veterinariya amaliyoti uchun 50 dan ziyod tavsiyanoma va qo'llanmalar ishlab chiqilib, joriy etildi. Bundan tashqari, 15 turdan ortiq veterinariya o'repatlarini yaratilib, sinovdan o'tkazilgan bo'lsa, ularning 5 tasi import o'rmini bosuvchi preparatlar hisobiga to'g'ri keldi [3].

Xulosa sifatida shuni aytish mumkinki, O'zbekistonda veterinariya faning yo'lga qo'yilishi o'zining bir qator jamiy natijalari bilan O'zbekiston qishloq xo'jaligi, xususan, chorvachilik, veterinariya sohalarida erishgan yutuqlari bilan iqtisodiyotni rivojlanishiga o'zining ijobiy ta'sirini ko'rsatdi. Xususan, O'zbekiston veterinariya (ilmiy tadqiqot) institutining faoliyati yo'lga qo'yildi. Ilmiy tadqiqot va izlanishlar natijasida, bir qator kasalliklarni oldini olish, bartaraf etildi. Veterinariya sohasida vaktsinalar ishlab chiqarilib jamiyatimiz qishloq xo'jaligi, xususan, chorvachilik veterinariya sohalarida amaliyotga tadbiiq qilindi va chet davlatlarga eksport qilindi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Samarqand Qishloq xo'jalik instituti 70 yoshda (institutimiz tarixiga bir nazar) Samarqand -1999 yil.
2. Umri ilm-fanga baxshida ustoz (Yoznoma) Samarqand 2013 yil.
3. Veterinariya ilmiy-tadqiqot institutiga 90- yil Samarqand 2016 yil.
4. O'zbekiston veterinariya ilmiy tadqiqot institutiga 85-yil Samarqand 2011 yil
5. Узбекский научно-исследовательский Ветеринарный институт 50 лет. Издательство "Узбекистан".

Ташкент - 1974 г.

УДК: 329

ХАСАНОВА Л.Т., НАМАЗОВА У.Н.

ФОРМИРОВАНИЕ НЕОБХОДИМЫХ УСЛОВИЙ ДЛЯ ПРОЯВЛЕНИЯ МОЛОДЁЖЬЮ СВОЕГО ПОТЕНЦИАЛА В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация: В статье раскрывается роль и значение Стратегии развития Нового Узбекистана, а также принимаемые правительством меры для проявления молодёжью своего потенциала: научных достижений, культурного развития и обучения новейших технологий (IT парки).

Ключевые слова: нормативно-правовые документы, инициатива, направления, потенциал, молодёжь, просвещения, образование.

Завтрашний день и благосостояние нашей планеты зависит от того, какими становятся и достигают совершенства наши дети. Наша главная задача – создать необходимых условий для проявления своего потенциала.⁴⁴

⁴³ Echkilarning yuqumli plevropnevmoniyasi yuqumli kasallik hisoblanadi. Echkichilik xo'jliklari uchun juda katta iqtisodiy zarar yetkazadi. Kasallik birinchi marta uchrganda 90-100 foizgacha echkilar o'ladi. Bo'g'oz echkilar yoppasiga bola tashlaydi. Karantin belgilash va veterinariya profilaktikasi uchun ham katta mablag' talab qilinadi.

⁴⁴ Мирзиёев Ш.М. Доклад на 72 - сессии Генеральной Ассамблеи ООН (Правда Востока 20.09.2017 г.)